

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Probatione per Famam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

rata inspectio est præcepta. Ratio solida est; quia causa, quibus de conjugio dissolvendo ob alterius impotentiam, & de ista probanda agitur, gravissima sunt, propter maximū præjudiciū & periculum animæ, quod, præter alia haud sanè levia incommoda, matrimonii validè initi dissolutio, aut invalidi approbatio affert: & judicem obligat, ut, quā veritas investigari & manifestari potest, diligentiam nullam omittat, ut in *c. fin. cit.* cum Glosa *fin.* Hostiensis n. 2. Panormit. n. 5. Alex. de Nevo n. 15. & Interpp. cæteris observant Brunellus de *Sponsal. conclus.* 28. n. 2. Pacianus de *Probat. lib. 2. cap. 1. n. 28.* & alii apud Sanchez *Lib. 7. de Matrim. disp. 107. n. 1.* rectè monentem, in matrimonii valore & nullitate investiganda, propter singularem negotii arduitatem, cautelam maximam & quascunque possibiles probationes adhibendas. Cùm ergo, an fæmineum corpus post diu continuatam experientiam integrum, violatūmve; an id, aut virile ad actus conjugales habile, aut secus, sive impotens sit, ejus inspectione & contrectatione etiam deprehendi sæpè possit, deficientibus, quæ rei veritatem patefaciant, probationibus aliis, ad obstetricum, medicorum, chirurgorum peritiam & explorationem recurrere, est necesse.

30. Neque in contrarium urget ratio dubitandi; quia inspectionis indecentiam tollit necessitas & periculum animarum, imminens ex conjugii non satis circumspècta dissolutione, approbatione: &, licet medicorum peritia, obstetricum oculus, manusque aliquando fallantur, earum tamen exploratione impotentiam frequenter detegi, & probabilia saltem ejus indicia deprehendi, communis DD. sensus & usus docet. S. Ambrosio, si contrarius sit, prævalet in contrarium al-

legati D. Cypriani aliorumque PP. & SS. Pontificum Authoritas atque Ecclesie perpetua Praxis. Sed nec ipse adversatur, quia *l. cit. de inspectione* Monialis, non conjugis: eaque non ad impotentiam & ex ista provenientem matrimonii nullitatem detegendam, sed alio fine adhibita agit, Gonzalez in *c. Proposuiti cit. n. 10.*

ARTICULUS III.

De Probatione per Famam.

SUMMARIUM.

31. *Fama alia Hominis dicitur, alia inter homines:*
32. *Qua, ut in dubio probet, ipsa probanda est,*
33. *Per duos testes legitimos,*
34. *De publico & communi sensu dependentes,*
35. *Vel per instrumenta.*
36. *In Criminalibus ferè neque ad penam, neque ad torturam;*
37. *Ad inquisitionem tamen & purificationem Canonicam sufficit.*
38. *In Civilibus plerumque probationis semiplene:*
39. *Aliquando ipsa majorem,*
40. *Aliquando minorem vim habet.*

Fama alia Hominis, alia Inter homines esse dicitur. Illa concernit & auget hominis honorem: &, si bona, opponitur infamie: si mala est, minuit existimationem, & infamiam reddit. Ista, cùm de re aliqua inter homines est, de ea fidem, aliquando etiam in judicio, faciendi vim habet. Posteriori hòc sensu accepta

Fama est Populi sive alicujus provincie vel loci hominum commune, confians &

fans & publicum iudicium, & assertio de re aliqua. *Specular. Tit. de Notor. crim. §. 3. in Addit. ad n. 1.* cui affinis est Rumor, sive de re aliqua opinio & sermo: non communis, ut Fama: sed particularis sive paucorum. Idem §. 4. & Jordan. Lucubrat. *Lib. 14. Tit. 17. n. 117.*

32. Ut fama fidem in iudicio faciat, non allegari duntaxat, sed & probari debet, & potest per testes: de quorum numero & qualitate DD. variè admodum sentiunt & loquuntur. Frequentiori tamen eorum calculò receptum est. Primò, eam per duos testes legitime probari; quòd, licet inducatur communi & publicè assertionem plurimorum, de istorum tamen assertionem perinde ut, quod instrumentum plucium testium subscriptione, & sigillis munitum fuerit, duorum testimonio iudici plena fides fieri possit, Haunold. *Tom.*

33. *§. de J. & J. tract. 3. n. 333.* Secundò, de ea testimonium perhibentibus deponendum esse, se id, de cuius fama deponunt, audivisse dici publicè & communitat, hoc est, à majori parte populi: neque, saltè in magni momenti negotiis & causis, sufficere, si deponendò solummodo asserant, se id audivisse publicè, vel se ab aliquibus, hanc famam esse, audivisse; quia testes allegare debent scientiæ suæ causam; quæ est sermo de re aut factò publicus & communis, hoc est, majoris partis communitatis. Contrarium tamen, & sufficere, si testes deponant, id à se auditum publicè & à multis asserentibus id communitat, sive à majori parte asseri & credi, suffinet Baldus in *c. Literas 14. hic, num. 2.* cuius hac de re Opinio sectatores non paucos habet, & Romanæ aliarumque Curiarum praxi observatur, ut varii testantur apud *eis. Mascard. Conclus. 750.*

Tertiò, in rebus minoris præjudicii ac momenti: uti & in factis antiquis, quæ hominis ætatem ac memoriam excedunt, de-

ponentes, dicti sui causam sufficientem reddere censei, si asserant, se à majoribus suis intellexisse, de iis publicum & communem populi sensum ac sermonem fuisse; quia in talibus minus accuratæ probationes admittuntur. Quartò, ad ipsos, saltem si à iudice interrogentur, aliquas honestas ac providas personas nominatim; cæteras autem saltem generatim exprimi oportere, post aliquas nominatas addendò, se id ab aliis quoque audivisse. Quintò, de ea deponentium testificationes esse debere concordas: nec sufficere, si variæ & contrariæ sint, & quod aliqui affirmant, alii inficiuntur; quales tamen & sibi adversari non censentur depositiones, quibus testium unus, se id ab his & illis nominatis, alius se id ab aliis nominatim expressis audivisse, asserunt; quia tales depositiones se mutuo adjuvant, ut fama, quam unus depositio sola semiplenè non probat; quòd de populi parte majori non deponat, ita probet juncta cum depositione alterius; quòd personæ ab utroque expressæ simul sumptæ constituent partem populi majorem. Quæ de re latè Mascardus *cit. Conclus. 752.* Haunold. *cit. Tract. 4. à n. 333.* & Engel *ad hanc Rubric. à n. 14.*

Eadem fama etiam probatur per privilegia antiqua & instrumenta, per scripturas authenticas & literas virorum probatorum: non tamen unicas, sed plures & diversorum: nisi privilegium esset Pape, aut alterius summi Principis, vel ejusmodi instrumentum super ipsa fama confectum fuisset, Mascard. *de Probat. conclus. 752. à num. 1.* junctâ Additione, quæ fama hujusmodi per instrumentum meliùs, quàm per testes, dicitur probari.

Fama legitime probata in causis Criminalibus nec plenæ, nec semiplenæ probationis vim habet, ad effectum pœnæ infligendæ; quòd ad hunc effectum liquidæ & luce cla-

- Juce clariores probationes exigantur, *l. fin. C. de Probat.* Solam etiam, si indicis & ad-
miniculis aliis non adjuvetur, aut valde ve-
hemens non sit, ad personam eam gravatam
torturam non sufficere, Felini in *c. Veniens*
10. de Test. & attest. n. 11. Baldi in l. Testium
3. ff. de Testib. Clari §. fin. q. 12. num. 1.
37 & aliorum communis est doctrina. Non
tamen etiam in hujusmodi causis omni
caret effectu; cum ex ea procedi valeat
ad inquisitionem specialem in personam
diffamatam: imò huic indicii valeat pur-
gatio canonica, *can. Presbyter, 2. q. 4.*
& ante hanc suspensioni ab officio & be-
neficio sit locus, *c. Inter 5. de Purgat.*
Canon. cit. Felinus num. 14. Mascard.
Conclus. 755. à n. 19. & Haunold. n. 354.
38. In Civilibus causis legitime probata
plerumque vim obtinet probationis se-
miplenæ, ut colligitur ex *l. Testium cit.*
§. 2. verbis, Consentiens fama confirmat
rei, de qua quaritur, fidem: quibus se-
miplenæ probationis vis denotatur; ut
fama, licet sola rei fidem regulariter non
faciat, unius tamen de veritate deponen-
tis testimonio vel scripturæ privatæ ac-
cedens, eam ad plenam fidem faciendam
confirmet, *cit. Mascard. Conclus. 754.*
n. 11. & Haunold. n. 354.
39. Quibusdam, licet minus frequentibus,
casibus plenam fidem facit, v.g. cum
alicujus loci Consuetudo, populi Opinio,
communis loquendi usus sive significatio
est probanda: quando agitur de vitan-
do peccato v.g. ut impediatur matrimo-
nium, propter consanguinitatis, vel aliud
impedimentum dirimens inter personas
contrahentes intercedens: in factis anti-
quis: in rebus occultis &, quæ valde
difficilis sunt probationis: in rebus mo-
dici præjudicii, & in nonnullis aliis cau-
sis, à *cit. Mascardo à n. 7. relatis.*
40. Semiplena probatione minorem vim
etiam in causis Civilibus habet, quando

istæ valde arduæ & magni præjudicii
sunt, aut fama à malevolis, maledicis, aut
levibus hominibus orta est, vel propaga-
ta: quando testes de ea deponentes non
sunt omni exceptione maiores, aut ipsa
verisimilis non est; quòd non solum aliis
adminiculis non adjuvetur, sed argumen-
tis & præsumptionibus in contrarium
militantibus infirmetur: de cujusmodi
fama loqui videntur DD, qui ei semi-
plenè probandi vim in Civilibus quoque
causis negant apud *cit. Mascard. n. 4.*
& Jordanum à *n. 138.*

ARTICULUS IV.

De Probatione Ætatis,

SUMMARIUM.

41. Ætatem probat, qui eam pro se in
adversarii præjudicium allegat.
42. Sive pro aliquo consequendo,
43. Sive pro alio impediendo,
44. Sive actum impugnando eam alle-
gat.
45. Nisi præsumptionibus pro se militan-
tibus adjuvetur.
46. Probatur testimonio depositionibus,
47. Fide instrumentorum,
48. Juris vel hominis præsumptionibus.
49. Computanda ætas est, non à conse-
ptionis,
50. Vel Baptismi suscepti,
51. Sed à natiuitatis die.
52. De ætatis annis lege præscriptis præ-
gnantes DD Regula.
53. Verba admittentia ultimum annum
inchoatum,
54. Eumque exigentia completum,
55. Qualis in dubio fere exigitur.
56. Ultima tamen ejus dies inchoata
favorabilibus sæpe pro completa
habetur.

Frequent